

Redovisning av kommunernas aktivitetsansvar 2016

Hur många ungdomar rapporterades och vilka åtgärder erbjöds de av kommunerna?

Dokumentdatum: 2017-10-05
Diarienummer: 2016:599

Sammanfattning

Skolverket publicerar för första gången statistik över kommunernas rapportering avseende det kommunala aktivitetsansvaret. Förutom denna redovisning publiceras tabeller¹ på Skolverkets webbplats.

115 200 ungdomar omfattades av det kommunala aktivitetsansvaret

Enligt kommunernas rapportering omfattades 115 200 ungdomar av det kommunala aktivitetsansvaret under år 2016. Könsfördelningen för ungdomarna var 42 procent kvinnor och 58 procent män. Ungefär en fjärdedel av de rapporterade ungdomarna var nyanlända. Av de rapporterade ungdomarna erbjöds 21 600 ungdomar minst en åtgärd, vilket motsvarar 19 procent. 4 500 ungdomar tackade nej till den första åtgärden.

Annan åtgärd var den vanligaste åtgärden som kommunerna erbjöd

Den vanligaste åtgärden som kommunerna erbjöd ungdomarna som rapporterades under 2016 var *annan åtgärd*. Utifrån de insamlade uppgifterna går det inte att utläsa vilken typ av aktiviteter som kommunerna erbjöd inom svarsalternativet *annan åtgärd*. Den näst vanligaste åtgärden var *studier på introduktionsprogram*, 18 procent erbjöds den åtgärden. Tredje vanligaste åtgärden som kommunerna erbjöd ungdomarna var *studie- och yrkesvägledning*, 8 procent.

Kommunerna har blivit bättre på att rapportera

Kommunerna har blivit bättre på att rapportera ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret. Vid Skolverkets första insamling, som avsåg första halvåret 2015, saknades uppgifter från 21 kommuner vilket motsvarar 7 procent. Vid insamlingen som avsåg andra halvåret 2016 hade samtliga kommuner lämnat in uppgifter.

Kvaliteten på de uppgifter som kommunerna rapporterade har också förbättrats. En större andel av de ungdomar som genomför studier på introduktionsprogram eller som har slutfört gymnasieskolan med studiebevis rapporterades 2016 jämfört med 2015. Färre ungdomar som inte har fullgjort skolplikten eller som har fullföljt gymnasieskolan med gymnasieexamen rapporterades 2016.

¹ Tabell 0.1: Bakgrundsfaktorer hos samtliga ungdomar födda mellan år 1996 och år 2000, samt bakgrundsfaktorer hos ungdomarna inom det kommunala aktivitetsansvaret under 2016.

Tabell 0.2: Kommuntabell över antal, totalt och per kön, rapporterade ungdomar inom det kommunala aktivitetsansvaret under 2016, samt antal av dessa som erbjöds minst en åtgärd och vilken typ av åtgärd.

Tabell 0.3: Uppföljning av kommunernas rapportering av aktivitetsansvaret andra halvåret 2016 per kommun.

Innehåll

1	Inledning.....	3
	Vad innebär det kommunala aktivitetsansvaret?	3
	Brister i rapportering	4
	Orsaker till brister i rapportering.....	4
	Skolverkets arbete för att förbättra rapporteringen	6
	Syftet med redovisningen.....	7
	Datamaterial som redovisningen baseras på.....	8
2	Identifierar kommunerna samtliga ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret?.....	8
	Samtliga kommuner lämnade uppgifter för andra halvåret 2016.....	9
	Hur många ungdomar omfattas av aktivitetsansvaret?.....	9
	Hur lyckades kommunerna med rapporteringen?.....	12
	Stora skillnader mellan kommunerna i andelen ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret	12
	Kommunerna har förbättrat rapporteringen	14
3	Kommunernas rapportering av 2016	15
	115 200 ungdomar omfattades av aktivitetsansvaret under 2016	16
	19 procent av ungdomarna erbjöds minst en åtgärd under 2016	19
	Annan åtgärd – den vanligaste åtgärden.....	22
	Hur lång tid fick ungdomarna vänta på en åtgärd?	24
	Vad ledde åtgärderna till?.....	24
	46 000 ungdomar avregistrerades under 2016	26
	40 kommuner erbjöd hälften av de rapporterade ungdomarna minst en åtgärd	27
4	Slutsats	29
	Bilaga 1 - Datamaterial.....	31
	Bilaga 2 - Rapportering andra halvåret 2016	31
	Bilaga 3 - Sysselsättning efter den första åtgärden.....	34

1 Inledning

Vad innebär det kommunala aktivitetsansvaret?

Den 1 januari 2015 trädde det kommunala aktivitetsansvaret² i kraft. Enligt skollagen har kommunerna ett aktivitetsansvar för ungdomar när följande villkor är uppfyllda:

- ungdomen är folkbokförd i rapporterande kommun,
- ungdomen har fullgjort sin skolplikt³,
- ungdomen har inte fyllt 20 år och
- ungdomen genomför inte och har inte fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning.

I och med lagstiftningen om ett kommunalt aktivitetsansvar fick kommunerna ett lagstiftat krav⁴ att:

- erbjuda ungdomar som omfattas av ansvaret lämpliga individuella åtgärder som i första hand syftar till att de återupptar eller påbörjar en utbildning,
- dokumentera insatserna på lämpligt sätt och
- föra ett register över de ungdomar som omfattas av ansvaret.

Syftet med att föra ett register är att säkerställa att kommunerna identifierar samtliga berörda ungdomar. Alla ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret samt eventuella åtgärder som ungdomarna deltar i ska rapporteras till Skolverket. SCB sköter insamlingen på uppdrag av Skolverket.⁵

Insamlingen sker halvårsvis med sista insändningsdag 1 september för första halvåret och 1 februari för andra halvåret. Syftet med insamlingen är att sammanställa nationell statistik för att ge ökad kunskap om de ungdomar som omfattas av kommunernas aktivitetsansvar, samt de åtgärder som kommunerna erbjuder ungdomarna. Ett ytterligare syfte är uppföljning och utvärdering av hur kommunerna uppfyller sina skyldigheter enligt 29 kap. 9 § skollagen.⁶

Kommunerna har under drygt 30 år haft ett ansvar att hålla sig informerade och följa upp den här gruppen ungdomar. Ansvaret som kommunerna har haft har varierat över tid. Före 1 januari 2015 fanns det kommunala informationsansvaret. Före informationsansvaret fanns ett uppföljningsansvar.

² 29 kap. 9 § skollagen (2010:800)

³ 7 kap. 2, 10, 12–14 §§ skollagen.

⁴ Skolverket (2016), Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar, Skolverkets allmänna råd med kommentarer.

⁵ Information om insamlingen finns på <http://www.scb.se/aktivitetsansvar>.

⁶ Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2015:28) om insamling av uppgifter för uppföljning och utvärdering av det kommunala aktivitetsansvaret.

Kommunernas aktivitetsansvar/det kommunala aktivitetsansvaret kommer fortsättningsvis benämnas aktivitetsansvaret i den här redovisningen.

Brister i rapportering

Skolverket har vid två tillfällen granskat kvaliteten i de inrapporterade uppgifterna.^{7,8} Vid båda granskningarna konstaterades brister i rapporteringen. Bristerna bestod i att det förekom både under⁹- och överrapportering¹⁰.

Orsaker till brister i rapportering

Det finns flera orsaker till bristerna i kommunernas rapportering och i texten nedan beskrivs några av dem.

Alla kommuner har inte tillgång till elevdatabaser

Kommunerna har olika tekniska förutsättningar att klara aktivitetsansvaret. Vissa kommuner, exempelvis storstadskommunerna, har tillgång till både elevdatabaser och it-system som underlättar rapporteringen. Många kommuner har it-system men inte regionala elevdatabaser. Det finns även kommuner som varken har it-system eller elevdatabaser. Dessa kommuner arbetar oftast direkt i den excelmall som SCB tillhandahåller för rapporteringen till Skolverket. Tillgången till ett it-system behöver inte innebära att registreringen av ungdomar fungerar utan problem.

För att fullgöra uppdraget om aktivitetsansvaret måste kommunerna hålla sig informerade om kommunens ungdomars sysselsättning. Det betyder för kommuner som inte har tillgång till en elevdatabas (lokal eller regional) att de måste utarbeta rutiner med alla de skolenheter där kommunens ungdomar utbildar sig. Kommunerna behöver identifiera ungdomar som inte gör en övergång från den obligatoriska skolan till gymnasie- eller gymnasiesärskolan, ungdomar som genomför studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, fånga upp ungdomar som gör ett avbrott från ett nationellt program i gymnasieskolan samt avbrott från gymnasiesärskolan och som slutför gymnasieskolan med studiebevis.

⁷ Skolverket (2015), Redovisning av uppdrag om en modell för nationell uppföljning av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar år 2015.

⁸ Skolverket (2016), Redovisning av kommunernas aktivitetsansvar under andra halvåret 2015.

⁹ Kommunerna missade att rapportera ett betydande antal ungdomar som genomför studier på introduktionsprogram, ungdomar som slutfört gymnasieskolan med studiebevis, ungdomar som hade gjort ett avbrott från ett nationellt program i gymnasieskolan och ungdomar som inte hade gjort en övergång från grundskolan till gymnasieskolan.

¹⁰ Kommunerna rapporterade ungdomar med gymnasieexamen och ungdomar som inte fullgjort skolplikten.

Eleverna läser på många olika gymnasieskolor

Eleverna har möjlighet att välja kommunala och fristående gymnasieskolor i och utanför hemkommunen. Ungdomar genomför därför studier på ett stort antal skolenheter. Hur många skolenheter det rör sig om skiljer sig åt mellan kommunerna. Om inte rutiner utarbetas med alla skolenheter riskerar kommunerna att missa ungdomar som studerar på ett introduktionsprogram, gör ett avbrott från ett nationellt program i gymnasieskolan och ungdomar som slutför gymnasieskolan med studiebevis.

Med hjälp av befintliga register har Skolverket undersökt var folkbokförda ungdomar födda 1997 eller tidigare genomförde sina gymnasiestudier den 15 oktober 2016. I Trosa kommun finns ingen gymnasieskola vilket innebär att samtliga ungdomar folkbokförda i Trosa kommun genomför studier på gymnasieskolor utanför kommunen. Elever folkbokförda i Stockholms stad genomförde studier på nationella program på 108 olika skolenheter belägna i Stockholms stad och 212 skolenheter utanför kommunen. I Haparanda genomförde elever folkbokförda i kommunen studier på nationella program på en skolenhet i kommunen och 16 olika skolenheter utanför kommunen.

Elever på introduktionsprogram fördelar sig på färre skolenheter. Elever folkbokförda i Stockholms stad genomförde studier på 60 skolenheter i kommunen och 61 skolenheter utanför kommunen. I Filipstads kommun läste samtliga elever på ett introduktionsprogram på den kommunala gymnasieskolan i kommunen.

Kommunerna måste ha rutiner för uppföljning av kommunal vuxenutbildning

Det finns möjligheter för den som slutfört gymnasieskolan med studiebevis att studera på kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.¹¹ Kommunerna bör därför ha rutiner för att följa upp ungdomar som läser på kommunal vuxenutbildning. I vissa elevdatabaser ingår elever som läser på kommunal vuxenutbildning men i andra inte. Ungdomar som läser på gymnasial nivå omfattas inte av aktivitetsansvaret medan ungdomar som enbart läser på grundläggande nivå och/eller kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) omfattas av aktivitetsansvaret.

Folkhögskolor ingår inte i elevdatabaserna

Det finns 154 folkhögskolor i Sverige.¹² Ungdomar som läser allmän kurs på gymnasial nivå på folkhögskola omfattas inte av aktivitetsansvaret. Ungdomar som läser allmän kurs på grundläggande nivå, studiemotiverande folkhögskolekurs (SMF-kurs) och övriga kurser omfattas av aktivitetsansvaret.

¹¹ 20 kap. 20 § skollagen

¹² Enligt folkhogskola.nu.

Folkhögskolor ingår inte elevdatabaserna, vilket innebär att samtliga kommuner måste etablera rutiner med folkhögskolorna.

Knappt hälften av kommunerna har tillgång till BEDA

Från den 15 augusti 2015 finns en möjlighet för kommunerna att få tillgång till Universitets- och högskolerådets (UHR:s) nationella betygsdatabas BEDA, vilken innehåller uppgifter om betygsdokument som utfärdats av gymnasieskolor och kommunal vuxenutbildning (komvux)¹³. Det är frivilligt och kostnadsfritt för skolorna att ansluta sig till BEDA och skicka in betyg. I april 2017 var 1 244 gymnasieskolor av 1 374 anslutna och 243 komvux av 369 anslutna.¹⁴

Kommunerna kan ansluta sig till en tjänst som kallas KommunBeda för att hämta uppgifter om ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret. De uppgifter som de kan hämta är examensbevis eller studiebevis eller motsvarande. KommunBeda underlättar för kommunerna att ringa in de ungdomar som är aktuella för aktivitetsansvaret. I april 2017 var knappt hälften av kommunerna anslutna. Tjänsten är avgiftsbelagd, vilket kan vara en anledning till att inte fler kommuner väljer att ansluta sig. Kommuner med störst behov av BEDA med avseende på gymnasieexamen är kommuner med universitet och högskola, eftersom de har en större inflyttning av ungdomar med gymnasieexamen än andra kommuner. För aktivitetsansvaret är det problematiskt att inte alla skolor är anslutna till BEDA eftersom ungdomar med gymnasieexamen hamnar i kommunens systemen och måste följas upp trots tillgång till KommunBeda.

Sammanfattningsvis innebär detta att kommuner som inte har en elevdatabas, ett fungerande it-system eller som inte har skapat tillräckliga rutiner får svårigheter att identifiera samtliga ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret. Kommunerna riskerar även att registrera ungdomar som inte omfattas av aktivitetsansvaret.

Skolverkets arbete för att förbättra rapporteringen

Nedan beskrivs Skolverkets arbete med aktivitetsansvaret sedan den förra redovisningen, som publicerades i juli 2016.

Riktade brev för att hjälpa kommunerna att åtgärda bristerna

Utifrån kommunernas rapportering av aktivitetsansvaret under andra halvåret 2015 skickade Skolverket i juni 2016 riktade brev till kommunerna för att uppmärksamma dem på den egna kommunens felrapporteringar. Syftet med breven var att hjälpa kommunerna att åtgärda brister i rapporteringen. Ett exempelbrev finns publicerat i redovisningen för andra halvåret 2015.¹⁵ Många

¹³ SFS 2006:39

¹⁴ Enligt uppgift från UHR.

¹⁵ Skolverket (2016), Redovisning av kommunernas aktivitetsansvar under andra halvåret 2015.

kommuner tog därefter kontakt med Skolverket med frågor avseende brevet, vilket tyder på ett stort engagemang från kommunernas sida för att förbättra rapporteringen.

Uppföljning av kommunernas rapportering av andra halvåret 2016

Uppföljningen av kommunernas rapportering av andra halvåret 2016 publicerades i en tabell på Skolverkets webbplats. Syftet med uppföljningen är att hjälpa kommunerna att vid kommande insamlingar rapportera samtliga berörda ungdomar och att färre ungdomar rapporteras felaktigt. Tabellen visar hur kommunerna har rapporterat utifrån ungdomarnas skolbakgrund.

- Tabell 0.3: Uppföljning av kommunernas rapportering av aktivitetsansvaret andra halvåret 2016 per kommun.

Ändring av Skolverkets föreskrifter

Den 1 juli 2017 ändrades Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2015:28) om insamling av uppgifter för uppföljning och utvärdering av aktivitetsansvaret. Ändringarna ska tillämpas första gången på uppgifter avseende andra halvåret 2017, och gäller de uppgifter som ska lämnas till SCB senast den 1 februari 2018. Syftet med ändringarna är att ge Skolverket ett bättre underlag för att ta fram statistik.

Skolverket har träffat var tredje kommun

För att stödja kommunerna i arbetet med aktivitetsansvaret har Skolverket sedan förra sommaren träffat ungefär 100 kommuner.¹⁶ Vid dessa träffar har Skolverket informerat om insamlingen och de allmänna råden¹⁷ samt gjort kommunspecifika sammanställningar¹⁸ i syfte att förbättra rapporteringen. Skolverket har även svarat på många frågor via telefon och e-post från kommunerna.

Syftet med redovisningen

Syftet med denna redovisning är dels att undersöka hur väl kommunerna fullgör sina skyldigheter att rapportera samtliga ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret, dels att redovisa statistik över hur många ungdomar som kommunerna rapporterade samt vilka åtgärder ungdomarna erbjöds under 2016.

¹⁶ Skolverket har besökt Lysekils kommun, Region Dalarnas KAA-nätverk, Norrbottens KAA Nätverksträff, KAA-nätverk SKL, Nätverksträff KAA Västmanland, Heby kommun, Kommunförbundet Skånes KAA-nätverk och Stockholms läns KAA-dag (Gnesta och Håbo var också inbjudna).

¹⁷ Skolverket (2016), Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar, Skolverkets allmänna råd med kommentarer.

¹⁸ Gäller för samtliga utom för Kommunförbundet Skånes KAA nätverk och Stockholm läns KAA-dag då fokus istället låg på de Allmänna råden och den nya insamlingen.

Datamaterial som redovisningen baseras på

Redovisningen baseras på de ungdomar som kommunerna har rapporterat för första och andra halvåret 2016. För varje individ som omfattas av aktivitetsansvaret har kommunerna lämnat uppgifter, se bilaga 1. För att identifiera ungdomar som kommunerna missar att rapportera¹⁹ används en jämförelsekohort för första halvåret 2016²⁰ och en för andra halvåret 2016²¹ som består av samtliga folkbokförda ungdomar. Se bilaga 1 för innehåll i jämförelsekohorten.

Ingen individinsamling i särskolan

Skolverket får inte samla in uppgifter på individnivå om elever i grund- och gymnasiesärskolan, vilket medför att Skolverket inte vet vilka ungdomar som läser inom dessa skolformer och således inte omfattas av aktivitetsansvaret. Vi kan inte heller identifiera ungdomar som har gjort ett avbrott från gymnasiesärskolan eller ungdomar som inte har gjort en övergång från grundskolan till gymnasiesärskolan. Det är problematiskt att Skolverket inte kan följa upp och utvärdera hur kommunerna uppfyller sina skyldigheter enligt aktivitetsansvaret för elever inom särskolan trots att gruppen är relativt liten²².

Elevinsamling i grund- och gymnasieskolan en gång per år

Skolverket genomför elevinsamling i grund- och gymnasieskolan endast en gång per år, den 15 oktober. Skolverket har däremot inga uppgifter om vilka elever som är inskrivna i gymnasieskolan under den resterande delen av läsåret.

2 Identifierar kommunerna samtliga ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret?

Syftet med insamlingen är bland annat att säkerställa att kommunerna identifierar samtliga berörda ungdomar. I detta avsnitt beskrivs hur väl kommunerna fullgör sina skyldigheter att rapportera samtliga ungdomar som omfattades av aktivitetsansvaret andra halvåret 2016. Uppföljningen görs på andra halvåret 2016, eftersom det sammanfaller med Skolverkets årliga elevinsamling i grund- och gymnasieskolan den 15 oktober.

¹⁹ Det gäller ungdomar som genomför studier på introduktionsprogram, ungdomar som slutfört gymnasieskolan med studiebevis, ungdomar som har gjort ett avbrott från ett nationellt program samt introduktionsprogram i gymnasieskolan och ungdomar som inte har gjort en övergång från grundskolan till gymnasieskolan.

²⁰ Samtliga ungdomar födda 1996-2001 som var folkbokförda i Sverige den 31 december 2015 och/eller 30 juni 2016.

²¹ Samtliga ungdomar födda 1996-2001 som var folkbokförda i Sverige den 30 juni, 30 september och/eller 31 december 2016.

²² Läsåret 2016/2017 läste 9 944 elever i grundskolan och 5 920 elever i gymnasiesärskolan, vilket kan jämföras med grundskolans 1 023 956 elever och gymnasieskolans 343 911 elever.

Samtliga kommuner lämnade uppgifter för andra halvåret 2016

Insamlingen av aktivitetsansvaret är en totalinsamling och samtliga kommuner har en lagstadgad skyldighet att rapportera uppgifter. I tabell 1 redovisas hur många kommuner som rapporterade vid respektive insamlingstillfälle sedan starten 2015.

Tabell 1. Antal rapporterande kommuner sedan starten 2015

	Första halvåret 2015	Andra halvåret 2015	Första halvåret 2016	Andra halvåret 2016
Antal rapporterande kommuner	269	288	288	290

Vid första insamlingen saknades uppgifter från 21 kommuner. Anledningen till det stora bortfallet var att SCB fick påskynda insamlingen för att Skolverket skulle kunna inkludera resultatet i det regeringsuppdrag som redovisades den 28 oktober 2015.²³ Endast en påminnelse via e-post skickades till kommunerna innan insamlingen stängdes. Från och med den andra insamlingen skickas två påminnelser. SCB ringer dessutom kommuner som efter två påminnelser fortfarande inte har lämnat uppgifter.

Efter de två första insamlingarna hade samtliga kommuner lämnat uppgifter vid minst ett tillfälle, med undantag av en kommun. Skolverket besökte kommunen i syfte att underlätta för kommunen att i framtiden lämna uppgifter. Samtliga kommuner lämnade uppgifter om andra halvåret 2016.

Hur många ungdomar omfattas av aktivitetsansvaret?

Det är inte möjligt att genom befintliga nationella register beräkna exakt hur många ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret.

Vid en tidpunkt på året är det känt vilka ungdomar som är inskrivna på ett nationellt program eller ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Därför utgår vi från Skolverkets elevinsamling i gymnasieskolan den 15 oktober 2016 för att beräkna hur många ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret 2016.²⁴ Beräkningarna kommer sedan att användas för att se hur väl kommunerna lyckas med att rapportera ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret och hur stor andel av kommunernas ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret.

Antalet ungdomar som ingår i aktivitetsansvaret under ett helt kalenderår är givetvis högre än under en kortare period. Därför kan inte de siffror som

²³ Skolverket (2015), Redovisning av uppdrag om en modell för nationell uppföljning av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar år 2015.

²⁴ Det är viktigt att hålla i minnet att ungdomar som inte omfattades av aktivitetsansvaret den 15 oktober vid ett senare eller ett tidigare tillfälle kan ha omfattats. Det gäller samtliga ungdomar utom ungdomar som har fullföljt gymnasieskolan med gymnasieexamen eller motsvarande.

beräknas här jämföras med antalet ungdomar som kommunerna har rapporterat för hela 2016 som redovisas i avsnittet *Kommunernas rapportering av 2016*.

Totalt 436 000 ungdomar födda åren 1996²⁵-2000²⁶ var folkbokförda i Sverige den 30 september 2016 och 31 december 2016. Dessa ungdomar ingår i jämförelsekohorten som finns beskriven i avsnittet *datamaterial* och *bilaga 1*. I jämförelsekohorten finns uppgifter om dessa ungdomars skolbakgrund i Sverige. Som beskrivs i avsnittet *datamaterial* samlar Skolverket inte in individuppgifter om elever i särskolan.

Ungdomarna har därför delats upp i två grupper:

- 1) ungdomar med slutbetyg²⁷ från grundskolan och
- 2) ungdomar utan slutbetyg från grundskolan.

Ungdomar utan slutbetyg från grundskolan består huvudsakligen av tre grupper:

- 1) ungdomar som studerar i grundskolan men som är minst ett år äldre än sina klasskamrater,
- 2) ungdomar som studerar i grund- eller gymnasiesärskolan och
- 3) ungdomar som invandrat till Sverige i icke skolpliktig ålder.²⁸

Ungdomar utan slutbetyg från grundskolan har därför delats upp i ungdomar som:

- 1) invandrade till Sverige vid icke skolpliktig ålder och
- 2) är födda i Sverige alternativt invandrade till Sverige i skolpliktig ålder.

Resultatet presenteras i tabell 2. I cellerna med fetmarkerade siffror ingår ungdomar som vi vet²⁹ omfattades av aktivitetsansvaret under hela eller delar av andra halvåret 2016, sammanlagt 64 000 ungdomar. Dessa ungdomar borde därmed kommunerna ha rapporterat. I cellerna med siffror som är både kursiverade och fetmarkerade ingår ungdomar för vilka det är osäkert om samtliga omfattades av aktivitetsansvaret. När dessa ungdomar, som utgör 2,7 procent av samtliga ungdomar, exkluderas blir det totala antalet ungdomar 424 300.

²⁵ Ungdomar födda januari till oktober 1996 har exkluderats eftersom de antingen har fyllt 20 den 15 oktober alternativt kommer att fylla 20 år under oktober månad.

²⁶ Majoriteten av ungdomar födda år 2000 fullgjorde skolplikten i juni 2016.

²⁷ Ungdomar med slutbetyg från grundskolan har fullgjort skolplikten

²⁸ Ungdomar som invandrat i juni det år de fyllde 16 år eller senare har ansetts invandrat i icke skolpliktig ålder.

²⁹ Med undantag för elever som genomför en motsvarande utbildning utomlands.

De 64 000 ungdomar som vi vet omfattades av aktivitetsansvaret hela eller delar av andra halvåret 2016 motsvarar 15 procent av det totala antalet ungdomar exklusive osäkra.

Tabell 2. Skolbakgrund för ungdomar födda 1996 (november-december) – 2000 som är folkbokförda i Sverige den 30 september och 31 december 2016

Skolbakgrund	Slutbetyg från grundskolan		Född i Sverige alternativt invandrade till Sverige i skolpliktig ålder
		Ej slutbetyg från grundskolan	
Grundskolan (15 oktober 2016)	474 ³⁰	146	5 565
Nationellt program i gymnasieskolan (15 oktober 2016)	270 677	2 310	2 997
Introduktionsprogram i gymnasieskolan (15 oktober 2016)	22 615	10 308	2 973
Gymnasieexamen eller IB-diplom	73 335	198	1 276
Kommunal vuxenutbildning (HT 2016)			
Gymnasial nivå	2 392	294	91
Grundläggande nivå	84	187	19
Svenska för invandrare	18	767	32
Folkhögskola (HT 2016)			
Allmän kurs gymnasial nivå	1 006	63	44
Allmän kurs grundläggande nivå	105	66	20
Studiemotiverande folkhögskolekurs (SMF-kurs)	105	22	15
Övriga kurser	149	58	16
Studiebevis	8 745	46	153
Avbrott nationellt program ³¹	7 844	75	292
Avbrott introduktionsprogram	4 704	562	616
Ej övergång från grundskolan till gymnasieskolan	2 875 ³²	0	0
Övriga	0	3 653 ³³	7 941 ³⁴
Totalt	395 128	18 755	22 050

³⁰ Studerar i grundskolan men har fullgjort skolplikten.

³¹ En mindre andel genomför en motsvarande utbildning utomlands.

³² En mindre andel genomför en motsvarande utbildning utomlands.

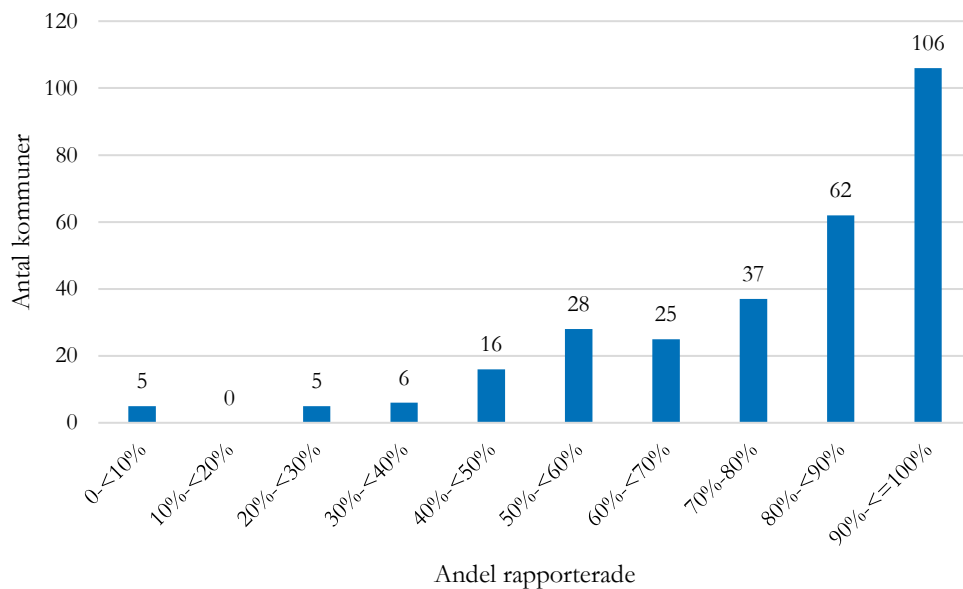
³³ Här ingår även unga som när de flyttade till Sverige kan ha fullföljt en motsvarande gymnasieutbildning. De har därför exkluderats från beräkningarna.

³⁴ Majoriteten genomför studier i grund- eller gymnasieskolan. De har därför exkluderats från beräkningarna.

Hur lyckades kommunerna med rapporteringen?

För att undersöka hur kommunerna lyckades med rapporteringen har vi undersökt hur stor andel av de 64 000 ungdomarna, som vi vet omfattades av aktivitetsansvaret hela eller delar av andra halvåret 2016, som kommunerna rapporterade. Resultatet presenteras i diagram 1.³⁵

Diagram 1. Andel ungdomar som rapporterades bland dem som omfattades av aktivitetsansvaret, uppdelat på kommun

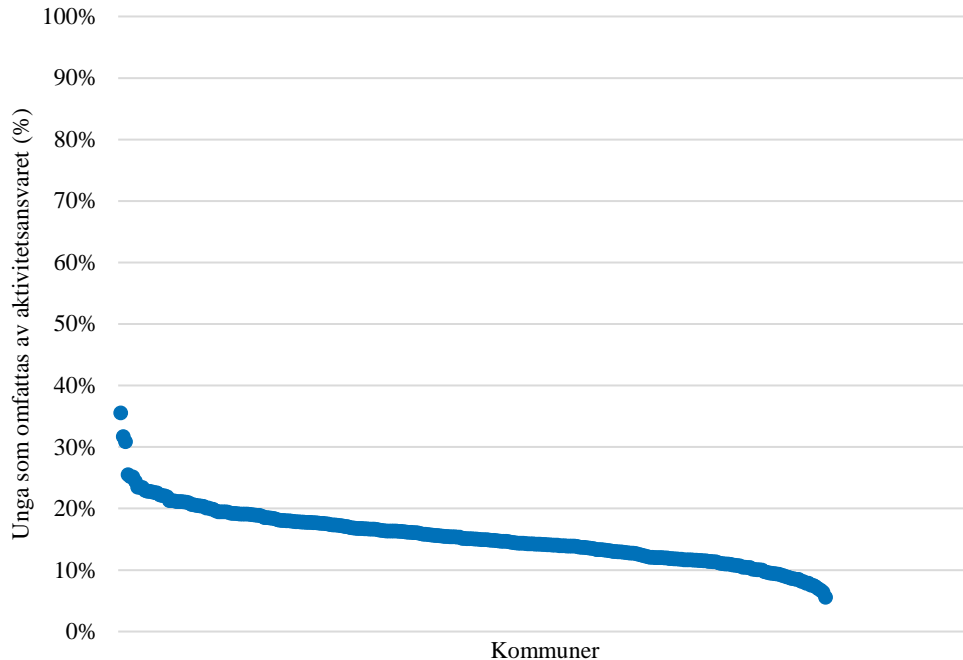

106 kommuner rapporterade mellan 90 och 100 procent av ungdomarna som omfattades av aktivitetsansvaret. Fem kommuner rapporterade mellan 0 och 10 procent. 70 procent av kommunerna rapporterade minst 70 procent av ungdomarna som omfattades av aktivitetsansvaret.

Stora skillnader mellan kommunerna i andelen ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret

För att undersöka om det finns skillnader på kommunnivå i andelen ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret har vi beräknat hur stor andel av kommunens ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret. Vi har utgått från ungdomarna i tabell 2. I diagram 2 visas andelen unga som omfattas av aktivitetsansvaret uppdelat på kommun. Varje punkt i diagrammet motsvarar en kommun.

³⁵ Endast ungdomar som har varit folkbokförda i samma kommun den 30 juni, 30 september och 31 december 2016 är inkluderade. Detta eftersom det kan vara svårt för kommunerna att rapportera ungdomar som bott en kortare tid i kommunen.

Diagram 2. Andelen unga som omfattas av aktivitetsansvaret andra halvåret 2016 uppdelat på kommun

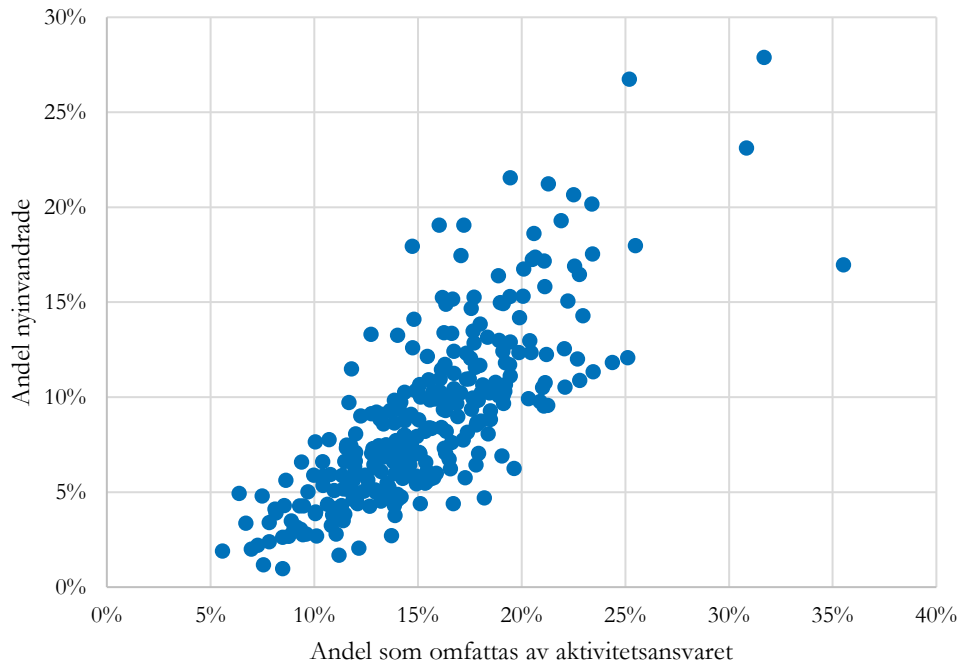
Det är stora skillnader i andelen ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret på kommunnivå. I tabell 3 presenteras de fem kommunerna med högst respektive lägst andel ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret.

Tabell 3. De fem kommunerna med högst respektive lägst andel ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret

Kommun	Andel	Kommun	Andel
Ljusnarsberg	35,5%	Lomma	5,6%
Sorsele	31,7%	Danderyd	6,4%
Lessebo	30,8%	Täby	6,7%
Jokkmokk	25,5%	Vellinge	7,0%
Laxå	25,2%	Svedala	7,3%

Det finns ett samband mellan andelen unga som omfattas av aktivitetsansvaret och andelen nyinvandrade i kommunen, se diagram 3. Kommuner med större andel nyanlända har också en större andel unga som omfattas av aktivitetsansvaret. Korrelationskoefficienten är 0,78.

Diagram 3. Andelen nyinvandrade och andelen unga som omfattas av aktivitetsansvaret uppdelat på kommun

Kommunerna har förbättrat rapporteringen

För att förstå komplexiteten i rapporteringen och få en överblick över hur kommunerna har rapporterat presenteras i bilaga 2 ett flödesschema över rapporteringen för andra halvåret 2016. I flödesschemat ingår samtliga kommuner på aggregerad nivå. När Skolverket gör kommunspecifika sammanställningar används flödesschemat men för den enskilda kommunen kompletterat med uppgifter på skolenhetsnivå för att se om det finns systematiska fel.

I tabell 4 visas en jämförelse av hur kommunerna rapporterade andra halvåret 2015 och andra halvåret 2016.

Tabell 4. Jämförelse av rapportering andra halvåret 2015 med andra halvåret 2016

	Andra halvåret 2015	Andra halvåret 2016
Ungdomar rapporterade med tillfälliga personnummer ³⁶	959	1 340
Ungdomar som inte fullgjort skolplikten ³⁷	2 282	561
Ungdomar med gymnasieexamen eller IB-diplom ³⁸	5 734	3 961
Elever som genomför studier på introduktionsprogram ³⁹	24 618 (72%*)	32 767 (90%*)
Ungdomar med studiebevis ^{40**}	7 565 (65%*)	8 586 (78%*)

* Anger andel av totalen av respektive grupp som rapporterades.

** Ungdomar som slutfört gymnasieskolan med studiebevis våren 2015 respektive våren 2016.

Kommunerna har förbättrat sin rapportering på samtliga punkter utom att fler ungdomar med tillfälliga personnummer rapporteras. Skolverket gör bedömningen att kvaliteten i kommunernas rapportering har förbättrats, vilket gör att vi väljer att publicera statistik på nationell nivå och kommunnivå.

3 Kommunernas rapportering av 2016

Denna redovisning baseras på uppgifter som kommunerna lämnade avseende aktivitetsansvaret för det första och det andra halvåret 2016. Till detta har en jämförelsekohort använts. Kohorten består av samtliga ungdomar födda mellan år 1996 och 2000 som var folkbokförda i Sverige den 30 juni 2016.

Förutom denna redovisning av kommunernas rapportering finns tabeller publicerade på Skolverkets webbplats:

- Tabell 0.1: Bakgrundsfaktorer hos samtliga ungdomar födda mellan år 1996 och år 2000, samt bakgrundsfaktorer hos ungdomarna inom det kommunala aktivitetsansvaret under 2016.
- Tabell 0.2: Kommuntabell över antal, totalt och per kön, rapporterade ungdomar inom det kommunala aktivitetsansvaret under 2016, samt antal av dessa som erbjöds minst en åtgärd och vilken typ av åtgärd.

³⁶ Ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige omfattas inte av aktivitetsansvaret.

³⁷ Ungdomar som inte har fullgjort skolplikten omfattas inte av aktivitetsansvaret.

³⁸ Ungdomar med gymnasieexamen eller IB-diplom omfattas inte av aktivitetsansvaret.

³⁹ Ungdomar som genomför studier på introduktionsprogram omfattas av aktivitetsansvaret.

⁴⁰ Ungdomar som har slutfört gymnasieskolan med studiebevis omfattas av aktivitetsansvaret.

115 200 ungdomar omfattades av aktivitetsansvaret under 2016

Kommunerna rapporterade att 115 200 ungdomar omfattades av aktivitetsansvaret under 2016. Av dessa var 42 procent kvinnor och 58 procent män.

Tabell 5. Antal rapporterade ungdomar inom aktivitetsansvaret under första och andra halvåret 2016

	Första halvåret 2016	Andra halvåret 2016	Registrerade båda halvåren	Unika ungdomar under 2016	
				Antal	Andel
Totalt	76 466	92 760	54 016	115 210	100%
Män	44 031	53 628	31 382	66 277	58%
Kvinnor	32 435	39 132	22 634	48 933	42%

Under det första halvåret 2016 rapporterades 76 500 ungdomar och under det andra halvåret rapporterades 92 800 ungdomar. 54 000 ungdomar rapporterades båda halvåren.

Vad utmärker ungdomarna som omfattades av aktivitetsansvaret under 2016 jämfört med samtliga ungdomar?

Genom att jämföra bakgrundsinformationen hos ungdomarna som rapporterades inom aktivitetsansvaret med samtliga ungdomar i samma ålder för samma tidsperiod, är det möjligt att se om gruppen inom aktivitetsansvaret utmärker sig på något sätt.

Tabell 6. Behörighet till gymnasieskolan och meritvärde bland ungdomar rapporterade inom aktivitetsansvaret under 2016 jämfört med samtliga ungdomar födda år 1996-2000

	Andel behöriga till ett yrkesprogram			Genomsnittligt meritvärde från grundskolan
	Inget slutbetyg från grundskolan	Ej behörig till yrkesprogram	Behörig till yrkesprogram	
Ungdomar i aktivitetsansvaret	30%	36%	34%	140
Samtliga ungdomar födda 1996-2000	9%	11%	80%	214

I tabell 6 går att utläsa att ungdomarna inom aktivitetsansvaret var behöriga till ett yrkesprogram i lägre utsträckning än samtliga ungdomar i samma ålder, 34 respektive 80 procent. Ungdomarna inom aktivitetsansvaret hade också lägre genomsnittligt meritvärde från grundskolan jämfört med samtliga ungdomar födda mellan år 1996 och 2000, 140 respektive 214 poäng.

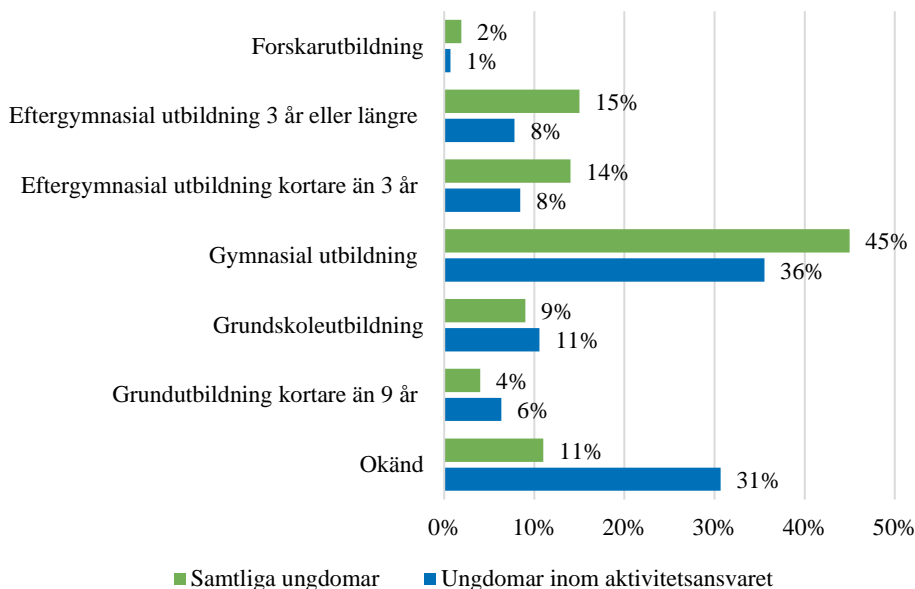
Tabell 7. Utländsk bakgrund bland ungdomar rapporterade inom aktivitetsansvaret under 2016 jämfört med samtliga ungdomar födda år 1996-2000

	Okänd	Svensk bakgrund*	Född i Sverige med utlandsfödda föräldrar	Född utomlands
Ungdomar i aktivitetsansvaret	2%	50%	9%	39%
Samtliga ungdomar födda 1996–2000	0%	74%	10%	16%

*Svensk bakgrund = Född i Sverige med minst en förälder född i Sverige

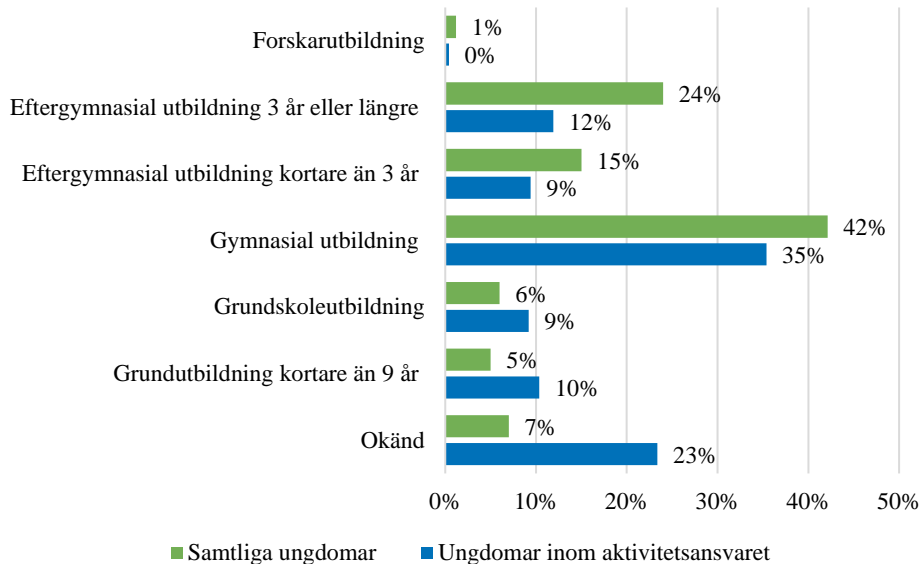
I tabell 7 går att utläsa att ungdomarna som rapporterades inom aktivitetsansvaret i större utsträckning var födda utomlands jämfört med samtliga ungdomar, 39 respektive 16 procent.

I diagram 4 och 5 redovisas föräldrarnas utbildningsnivå hos ungdomarna som rapporterades inom aktivitetsansvaret under 2016, respektive hos samtliga ungdomar. Föräldrarnas utbildningsnivå är okänd hos en stor andel av ungdomarna inom aktivitetsansvaret, vilket i stor utsträckning beror på att en stor andel av ungdomarna var nyanlända. Av de 115 200 rapporterade ungdomarna under 2016 var 32 000 ungdomar nyanlända.

Diagram 4. Utbildningsnivå hos papporna till ungdomarna rapporterade inom aktivitetsansvaret respektive övriga ungdomar

Bland papporna till de ungdomar som rapporterades inom aktivitetsansvaret under 2016 hade 17 procent en eftergymnasial utbildning, motsvarande andel bland papporna till samtliga ungdomar var 31 procent.

Diagram 5. Utbildningsnivå hos mammorna till ungdomarna rapporterade inom aktivitetsansvaret respektive övriga ungdomar

Bland mammorna till de ungdomar som rapporterades inom aktivitetsansvaret hade 21 procent en eftergymnasial utbildning, motsvarande andel bland mammorna till samtliga ungdomar var 40 procent.

Sammantaget visar jämförelsen att det sett till bakgrundsfaktorer fanns skillnader mellan ungdomarna som rapporterades inom aktivitetsansvaret avseende 2016 jämfört med övriga ungdomar i samma ålder.

Vilken sysselsättning hade ungdomarna när de rapporterades?

De ungdomar som återfinns inom aktivitetsansvaret har olika typer av sysselsättningar. De flesta ungdomarna, 37 procent, studerade på introduktionsprogram. Dock var 40 procent av ungdomarna i okänd sysselsättning, vilket motsvarar 45 600 ungdomar.⁴¹

Sysselsättning vid registrering avser den sysselsättning ungdomen hade den dag ungdomen registrerades eller den dag kommunen fick kontakt med ungdomen. I tabell 8 presenteras samtliga sysselsättningar ungdomarna hade när de registrerades.

⁴¹ Inför insamlingen av uppgifter avseende andra halvåret 2017 har variabeln Sysselsättning vid registrering ersatts av Sysselsättning vid kontakt. Förhoppningsvis blir det lättare för kommunerna att lämna uppgifter om ungdomarnas sysselsättning eftersom det inte är styrt av datumet för registrering eller att ungdomen har fått ett erbjudande om en åtgärd.

Tabell 8. Ungdomars sysselsättning, vid registreringstillfället för aktivitetsansvaret, fördelat på kön

Sysselsättning	Total		Män		Kvinnor	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Andra studier	5 146	4%	2 600	4%	2 546	5%
Annan sysselsättning	4 722	4%	2 611	4%	2 111	4%
Arbete	5 060	4%	2 938	4%	2 122	4%
Ingen sysselsättning	8 464	7%	4 896	7%	3 568	7%
Okänd	45 567	40%	25 231	38%	20 336	42%
Studier inom en obligatorisk Skolform	1 855	2%	1 122	2%	733	1%
Studier inom komvux	1 242	1%	643	1%	599	1%
Studier på introduktions-Program	42 890	37%	26 076	39%	16 814	34%
Åtgärd	264	0%	160	0%	104	0%
Total	115 210	100%	66 277	100%	48 933	100%

En större andel bland männen studerade på ett introduktionsprogram jämfört med kvinnorna, 39 respektive 34 procent. Istället var uppgiften okänd i större utsträckning bland kvinnorna jämfört med männen, 42 respektive 38 procent. I övrigt var det ingen skillnad mellan könen när det gäller ungdomarnas sysselsättning vid registrering.

Av de 45 600 ungdomarna med okänd sysselsättning erbjöds 37 100 inte någon åtgärd, varav 10 000 senare avregistrerades på grund av att de påbörjade studier. Övriga 27 00 ungdomar hade kommunerna inte några uppgifter om och dessa erbjöds heller inte några åtgärder under 2016. Av dessa avregistrerades 11 700 på grund av att de fyllt 20 eller inte längre var folkbokförda i kommunen, övriga 15 300 ungdomar var kvar i registret i slutet av 2016.

19 procent av ungdomarna erbjöds minst en åtgärd under 2016

Av de 115 200 ungdomar som registrerades under 2016 erbjöds omkring 21 600 ungdomar, motsvarande 19 procent, minst en åtgärd.⁴² Nedan följer en redovisning på nationell nivå. På Skolverkets webbplats finns en kommuntabell publicerad över antal, totalt och per kön, rapporterade ungdomar under 2016 samt antal av dessa som erbjöds minst en åtgärd och vilken typ av åtgärd.

⁴² I vissa fall uppgav kommunerna att ungdomarna erbjudits en åtgärd som var en aktivitet kommunen också rapporterat att ungdomen hade som sysselsättning vid registrering. Dessa har vi valt att inte betrakta som åtgärder i och med att ungdomen ordnat aktiviteten på egen hand och inte med hjälp av den rapporterade kommunen. Dessa åtgärder ingår därför inte i redovisningen. Exempelvis rapporterades studier på introduktionsprogram som en åtgärd för 9 500 ungdomar som redan gick ett introduktionsprogram vid registreringstillfället. Dessa är exkluderade från åtgärder.

Tabell 9. Antal av de ungdomar som rapporterades inom aktivitetsansvaret som erbjuds minst en åtgärd, fördelat på kön

	Antal rapporterade	Erbjuden minst en åtgärd		Ej erbjuden åtgärd	
		Antal	Andel	Antal	Andel
Män	66 277	12 458	19%	53 819	81%
Kvinnor	48 933	9 125	19%	39 808	81%
Total	115 210	21 583	19%	93 627	81%

Det var ingen skillnad mellan könen i hur stor andel som erbjöds minst en åtgärd. Av de 66 300 registrerade männen erbjöds knappt 12 500 minst en åtgärd och av de 48 900 registrerade kvinnorna erbjöds 9 100 minst en åtgärd.

Med åtgärd avses det huvudsakliga innehållet i den åtgärd som ungdomen erbjöds inom aktivitetsansvaret. Endast åtgärder som kommunen ansvarar för, på egen hand eller i samverkan med andra aktörer, skulle enligt instruktionerna rapporteras.

Kvinnorna tackade nej till erbjuden åtgärd i större utsträckning än männen

Bland de ungdomar som erbjöds minst en åtgärd tackade 4 500 nej till den första åtgärden, vilket motsvarar 21 procent. I tabell 10 kan utläsas att en något större andel kvinnor tackade nej till den första åtgärden jämfört med männen, 22 respektive 20 procent.

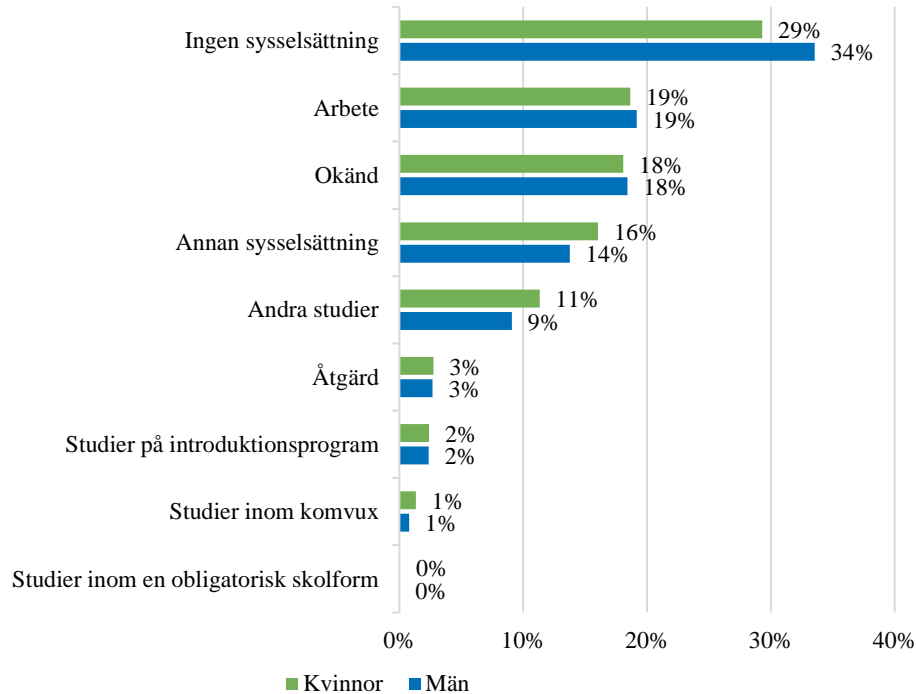
Tabell 10. Antal åtgärder som ungdomarna rapporterade inom aktivitetsansvaret erbjöds

Antal åtgärder som erbjöds	Total		Män		Kvinnor	
	Antal	Andel som tackade nej	Antal	Andel som tackade nej	Antal	Andel som tackade nej
1	21 583	21%	12 458	20%	9 125	22%
2	4 776	18%	2 749	19%	2 027	18%
3	995	15%	561	16%	434	15%
4	299	14%	169	12%	130	15%

4 800 ungdomar blev erbjudna minst två åtgärder, av dessa tackade 900 nej till den andra åtgärden, vilket motsvarar 18 procent. 1 000 ungdomar erbjöds minst tre åtgärder och 300 ungdomar blev erbjudna minst 4 åtgärder.

Vilken sysselsättning hade ungdomarna som tackade nej till åtgärden?

Bland de 4 500 ungdomar som tackade nej till den första åtgärden hade 19 procent ett arbete bland både kvinnorna och männen, det visar diagram 6 nedan.

Diagram 6. Sysselsättning bland ungdomarna som tackade nej till den första åtgärden, fördelat på kön

Det var vanligast att ungdomarna som tackade nej inte hade någon sysselsättning, 29 procent bland kvinnorna och 34 procent bland männen.

Antal åtgärder per kommungrupp

Då det endast var 21 600 ungdomar som erbjöds minst en åtgärd är det möjligt att dessa individer var koncentrerade till ett fåtal kommuner. Genom att undersöka hur individerna fördelas mellan kommungrupperna⁴³ får vi en bild av spridningen.⁴⁴

⁴³ SKL:s kommungruppsindelning 2017.

⁴⁴ Antal rapporterade ungdomar och andel som erbjöds minst en åtgärd finns publicerat i tabell 0.2 för samtliga kommuner på Skolverkets webbplats.

Tabell 11. Antal rapporterade ungdomar och antal ungdomar som erbjöds minst en åtgärd, per kommungrupp

Kommungrupp	Rapporterade		Erbjuden minst en åtgärd	
	Antal ungdomar	Andel av samtliga ungdomar	Antal ungdomar	Andel av samtliga ungdomar
Storstäder	20 945	18%	2 281	11%
Pendlingskommun nära storstad	19 991	17%	4 980	25%
Större stad	26 558	23%	4 618	17%
Pendlingskommun nära större stad	9 044	8%	2 063	23%
Lågpendlingskommun nära större stad	7 574	7%	1 897	25%
Mindre stad/tätort	15 357	13%	2 531	16%
Pendlingskommun nära mindre tätort	7 153	6%	1 507	21%
Landsbygdskommun	6 290	5%	1 438	23%
Landsbygdskommun med besöksnäring	2 298	2%	268	12%
Samtliga kommuner	115 210	100%	21 583	19%

Från tabell 11 kan utläsas att ungdomarna som erbjöds minst en åtgärd var väl utspridda mellan kommunerna. Sammanlagt erbjöds 2 300 ungdomar i storstadskommunerna minst en åtgärd, vilket motsvarar omkring 11 procent av de 21 600 åtgärder som erbjöds totalt av kommunerna.

Det var skillnader mellan kommungrupperna i hur stor andel av de rapporterade ungdomarna som erbjöds en åtgärd. I storstadskommunerna erbjöds 11 procent av de rapporterade ungdomarna en åtgärd, i pendlingskommunerna nära storstäder var motsvarande andel 25 procent. Denna skillnad kan bero på att storstadskommunerna har bättre system för rapporteringen och därmed rapporterar en större andel av ungdomarna inom aktivitetsansvaret. En kommun som rapporterar få av de ungdomar som borde ingå i aktivitetsansvaret har lättare att erbjuda en stor andel av dessa ungdomar en åtgärd jämfört med en kommun som rapporterar samtliga ungdomar inom aktivitetsansvaret.

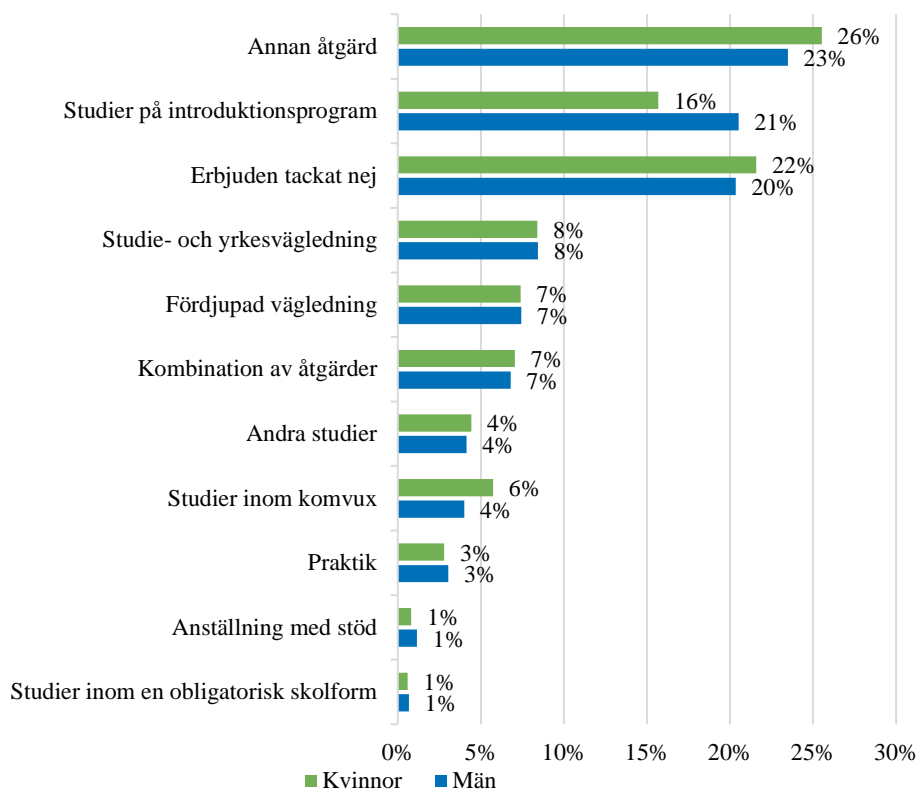
Annan åtgärd – den vanligaste åtgärden

Den åtgärd som kommunerna erbjöd i störst utsträckning var *annan åtgärd*, som t.ex. kan vara kartläggningssamtal. Utifrån de insamlade uppgifterna går det inte att utläsa vilken typ av aktiviteter som kommunerna erbjöd inom detta svarsalternativ. En större andel av kvinnorna erbjöds *annan åtgärd* jämfört med männen, 26 respektive 23 procent.

Inför insamlingen av uppgifter avseende andra halvåret 2017 har alternativen för åtgärdernas innehåll utökats.⁴⁵ Förhoppningen är att det leder till en bättre beskrivning av vilka åtgärder kommunerna erbjuder ungdomarna.

I diagram 7 nedan presenteras fördelningen mellan de olika åtgärder som kommunerna erbjöd ungdomarna som första åtgärd.

Diagram 7. Första åtgärden som kommunerna erbjöd ungdomarna som rapporterades inom aktivitetsansvaret under 2016, fördelat på kön

Den näst vanligaste åtgärden som erbjöds av kommunerna var *studier på introduktionsprogram*. En större andel män erbjöds den åtgärden jämfört med kvinnorna, 22 respektive 20 procent, vilket troligen beror på att fler män saknar behörighet till gymnasieskolan. Tredje vanligaste åtgärden som erbjöds var *studie- och yrkesvägledning*. 8 procent erbjöds den åtgärden bland båda könen.

2 200 ungdomar erbjöds minst två åtgärder, den andra åtgärden presenteras i tabell 12 nedan. I tabellen presenteras även den tredje och fjärde åtgärden.

⁴⁵ Svartalternativ inför insamlingen avseende andra halvåret 2017: Enstaka samtal, Regelbundna samtal, Studie- och yrkesvägledning, Stöd i kontakt med andra myndigheter, Studiebesök, Friskvård eller fritids- eller kulturaktiviteter, Förmedling av arbete eller söka jobb-aktiviteter, Praktik, Subventionerad anställning, Studier på introduktionsprogram, Studier inom kommunal vuxenutbildning, Studier på folkhögskola, Andra studier, Annan åtgärd

Tabell 12. Den första, andra, tredje och fjärde åtgärd som erbjöds av kommunerna 2016

Typ av åtgärd	Första åtgärd		Andra åtgärd		Tredje åtgärd		Fjärde åtgärd	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Andra studier	919	4%	229	5%	22	2%	4	1%
Annan åtgärd	5 254	24%	1 102	23%	281	28%	120	40%
Anställning med stöd	218	1%	55	1%	21	2%	9	3%
Erbjuden tackat nej	4 503	21%	883	18%	154	15%	41	14%
Fördjupad vägledning	1 601	7%	545	11%	130	13%	37	12%
Kombination av åtgärder	1 491	7%	356	7%	87	9%	22	7%
Praktik	633	3%	298	6%	92	9%	24	8%
Studie- och yrkesvägledning	1 818	8%	399	8%	85	9%	23	8%
Studier inom en obligatorisk skolför	138	1%	9	0%	0	0%	0	0%
Studier inom kommunal vuxenutbildning	1 021	5%	293	6%	55	6%	7	2%
Studier på introduktionsprogram	3 987	18%	609	13%	68	7%	12	3%
Total	21 583	100%	4 776	100%	995	100%	299	100%

Annan åtgärd var den åtgärd som erbjöds i störst uträkning av kommunerna oavsett om det var den första, andra, tredje eller fjärde åtgärden som erbjöds.

En mindre andel tackade nej till den fjärde åtgärden än till den första åtgärden, 14 respektive 21 procent. Endast 3 procent blev erbjudna *studier på introduktionsprogram* som fjärde åtgärd, vilket var den näst vanligaste åtgärden att erbjuda som första åtgärd.

Hur lång tid fick ungdomarna vänta på en åtgärd?

Bland de ungdomar som rapporterades inom aktivitetsansvaret för första gången under 2016 och som blev erbjudna minst en åtgärd, fick 53 procent erbjudandet om åtgärd inom en månad från att de blivit registrerade. 90 procent blev erbjudna en åtgärd inom tre månader och resterande 10 procent fick vänta längre än tre månader från det datum de registrerades.

Vad ledde åtgärderna till?

Under 2016 avslutade 8 100 ungdomar sin första åtgärd. I tabell 13 presenteras den sysselsättning dessa ungdomar hade efter att den första åtgärden avslutats, oavsett åtgärd.

Tabell 13. Sysselsättning efter första åtgärden som avslutades under 2016

Sysselsättning efter först åtgärden	Total		Män		Kvinnor	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Andra studier	476	6%	243	5%	233	7%
Annan sysselsättning	719	9%	403	9%	316	9%
Arbete	1 022	13%	609	13%	413	12%
Ingen sysselsättning	835	10%	490	11%	345	10%
Ny åtgärd	1 636	20%	954	21%	682	20%
Okänd	1 855	23%	1 055	23%	800	23%
Påbörjar studier på nationellt program	401	5%	202	4%	199	6%
Påbörjat studier på introduktionsprogram	751	9%	472	10%	277	8%
Studier inom kommunal vuxenutbildning	373	5%	184	4%	189	5%
Total	8 068	100%	4 612	100%	3 454	100%

20 procent av ungdomarna som avslutade sin första åtgärd under 2016 påbörjade en ny åtgärd. 13 procent av ungdomarna började arbeta efter avslutad åtgärd. Sysselsättningen efter första åtgärden var okänd för 1 900 ungdomar, motsvarande 23 procent. Av dessa avregistrerades 1 100 under 2016 varav 105 ungdomar påbörjade studier på ett nationellt program.

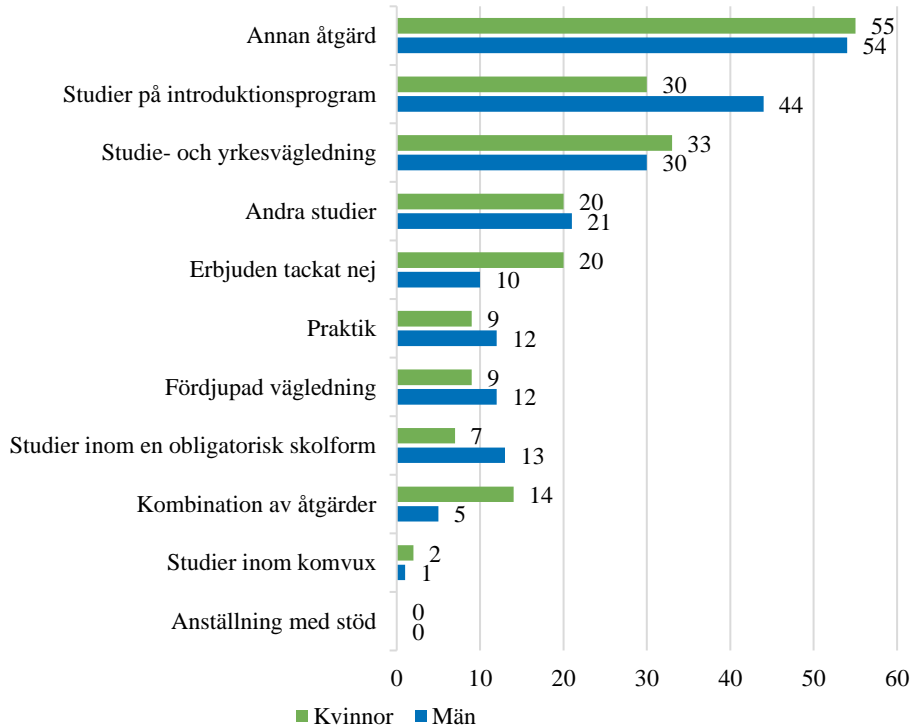
I bilaga 3 redovisas den sysselsättning ungdomarna hade efter avslutad respektive första åtgärd.

25 procent påbörjade studier efter avslutad åtgärd

Syftet med aktivitetsansvaret är att i första hand motivera ungdomarna att påbörja eller återgå till studier. 9 procent påbörjade studier på introduktionsprogram, 6 procent påbörjade andra studier, 5 procent påbörjade studier inom kommunal vuxenutbildning och 5 procent påbörjade studier på ett nationellt program efter den första åtgärden. Sammanlagt började 25 procent av ungdomarna studera efter att den första åtgärden avslutats.

I diagram 8 nedan presenteras hur många ungdomar som påbörjade studier på ett nationellt program efter respektive avslutad åtgärd.

Diagram 8. Antal ungdomar som påbörjade ett nationellt gymnasieprogram efter avslutad respektive första åtgärd under 2016, fördelat på kön

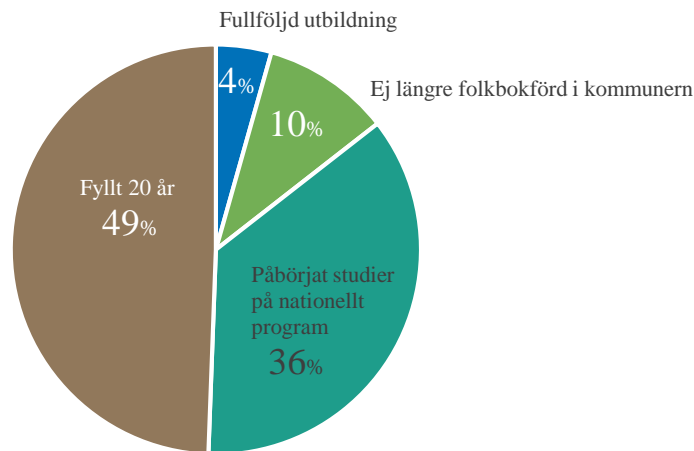

Annan åtgärd var den aktivitet som ledde till att flest ungdomar påbörjade studier på ett nationellt program, 109 ungdomar varav 55 var kvinnor. Den åtgärd som ledde till att näst flest ungdomar påbörjade studier på ett nationellt program var *studier på ett introduktionsprogram*, 74 ungdomar varav 44 var män. Studie- och yrkesvägledning ledde till att 63 ungdomar påbörjade studier på ett nationellt program, varav 33 var kvinnor.

46 000 ungdomar avregistrerades under 2016

När en ungdom inte längre omfattas av aktivitetsansvaret ska individen avföras från registret. Under 2016 avregistrerades 46 000 av de 115 200 rapporterade ungdomarna. Orsakerna till att ungdomarna avregistrerades var att ungdomen fyllt 20 år, hade fullföljd utbildning⁴⁶, ej längre var folkbokförd i kommunen eller att ungdomen påbörjat studier på ett nationellt program. I diagram 9 redovisas fördelningen mellan orsakerna.

⁴⁶ Fullföljd utbildning genom t.ex. att ungdomen erhållit en gymnasieexamen efter prövning i gymnasieskolan eller Komvux, eller att ungdomen avlagt International Baccalaureate (IB) genom omprov.

Diagram 9. Orsak till att ungdomarna avregistrerades från registret

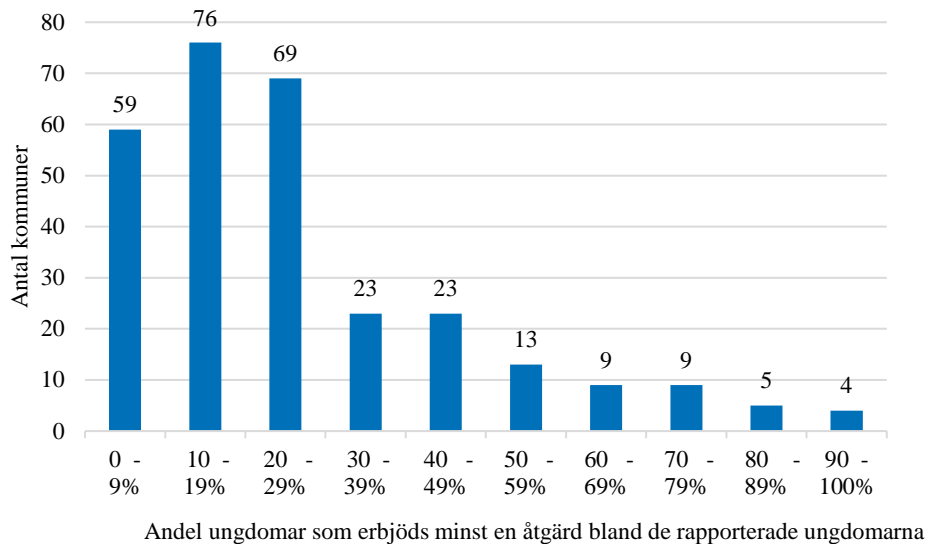
Avregistreringen berodde i knappt hälften av fallen på att ungdomen fyllt 20 år, vilket motsvarar 23 000 ungdomar. I 36 procent av fallen var orsaken att ungdomen påbörjat studier på ett nationellt program, motsvarande 16 600 ungdomar. 10 procent av ungdomarna avregistrerades för att de inte längre var folkbokförda i kommunen och 4 procent på grund av fullföljd utbildning, motsvarande 4 600 och 2 000 ungdomar.

Bland de 16 600 som avregistrerades på grund av att de påbörjat ett nationellt program hade 2 100 ungdomar erbjudits minst en åtgärd, vilket motsvarar 13 procent. Resterande 14 500 ungdomar hade inte erbjudits någon åtgärd, motsvarande 87 procent.

40 kommuner erbjöd hälften av de rapporterade ungdomarna minst en åtgärd

I 40 kommuner hade minst hälften av de rapporterade ungdomarna erbjudits minst en åtgärd, motsvarande 14 procent av alla kommuner. Det presenteras i diagram 10 nedan.

Diagram 10. Antal kommuner som under 2016 erbjöd respektive andelar av de rapporterade ungdomarna minst en åtgärd

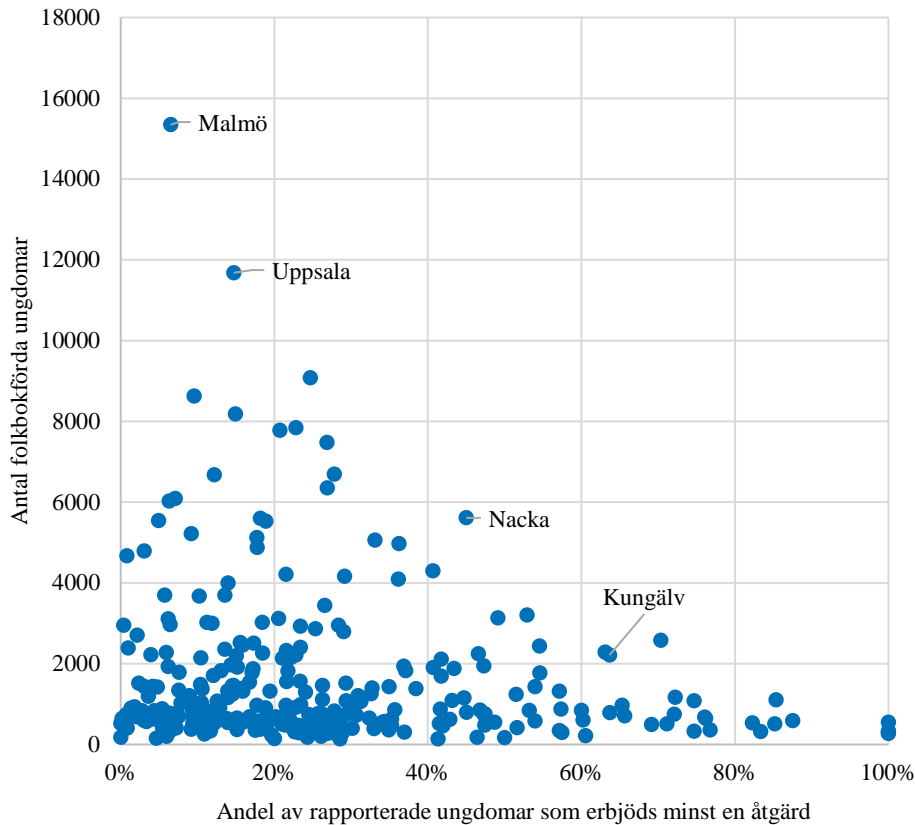

Kommentar: staplarna redovisar det antal kommuner som erbjöd respektive andelar av de rapporterade ungdomarna minst en åtgärd. Stockholm och Malmö ingår i underlaget till första stapeln från vänster och Göteborg ingår i den andra stapeln från vänster.

Under 2016 var det vanligast att erbjuda mellan 10 och 19 procent av ungdomarna minst en åtgärd, det hade 76 kommuner gjort. 59 kommuner erbjöd mindre än 10 procent av ungdomarna minst en åtgärd.

Samband mellan andel ungdomar som erbjöds en åtgärd och antal rapporterade ungdomar

Skillnaden mellan kommunerna i andel ungdomar som erbjöds åtminstone en åtgärd kan delvis förklaras med att i det totala antalet ungdomar som var folkbokförda i kommunen.

Diagram 11. Samband mellan antal folkbokförda ungdomar och andelen av de rapporterade ungdomarna som kommunerna erbjöd minst en åtgärd, under 2016

Kommentar: kommuner med fler än 18 000 folkbokförda ungdomar ingår inte i diagrammet av presentationstekniska skäl. Det innebär att Stockholm och Göteborg inte ingår i diagrammet. Folkbokförda ungdomar i kommunen avser ungdomar födda 1996-2000 och som var folkbokförda i kommunen den 31/12 2016.

Varje prick i diagram 11 motsvarar en kommun. Y-axeln visar antal folkbokförda ungdomar i kommunen och x-axeln visar andelen av ungdomarna inom aktivitetsansvaret som erbjöds minst en åtgärd. Enligt diagrammet verkar det finnas ett negativt samband mellan antal ungdomar som var folkbokförda i kommunen och andel ungdomar som erbjöds åtminstone en åtgärd. Ju fler folkbokförda ungdomar i kommunen desto mindre andel av de rapporterade ungdomarna erbjöds minst en åtgärd.

4 Slutsats

Kommunerna har blivit bättre på att rapportera ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret, men vissa kommuner behöver fortsätta utveckla arbetet med registreringen. En stor andel av ungdomarna som rapporterades inom aktivitetsansvaret under 2016 blev inte erbjudna några åtgärder av sina

hemkommuner. De kommuner som har fungerande rutiner för att identifiera målgruppen kan nu flytta fokus till att erbjuda ungdomarna åtgärder så att fler påbörjar eller återupptar studier.

Inför insamlingen av uppgifter avseende andra halvåret 2017 har ett antal förändringar gjorts, till exempel har alternativen för åtgärdernas innehåll utökats. Vid kommande redovisningar kan de nya svarsalternativen förhoppningsvis ge en bättre beskrivning av vilka åtgärder kommunerna erbjuder ungdomarna. Statistiken kan då exempelvis användas för att jämföra åtgärder mellan kommuner.

Genom dialog med kommuner och andra aktörer har det framkommit att det finns behov av ett fortsatt nationellt stöd i arbetet med aktivitetsansvaret. Vid sex tillfällen under hösten 2017 genomför Skolverket därför huvudmannakonferenser om aktivitetsansvaret och att förebygga avhopp. På Skolverkets webbplats publicerades under september 2017 även ett informationsmaterial för att ge ytterligare stöd till hemkommuner och huvudmän. Informationen innehåller förutom förtydliganden utifrån gällande bestämmelser även exempel på hur kommuner hanterar olika situationer och frågor som uppstår i arbetet med aktivitetsansvaret.

Bilaga 1 - Datamaterial

För varje individ som omfattas av aktivitetsansvaret har kommunerna rapporterat:

- personnummer,
- datum när en individ registreras inom aktivitetsansvaret,
- sysselsättning vid registreringen,
- sysselsättning efter registrering innan åtgärd sätts in,
- om en åtgärd sätts in, datum för start av åtgärden,
- åtgärdens innehåll,
- datum då åtgärden avslutas,
- orsak till att åtgärden upphör,
- sysselsättning efter åtgärden,
- datum då individen inte längre omfattas av kommunens aktivitetsansvar, samt
- orsak till att individen inte längre omfattas av kommunens aktivitetsansvar.

I jämförelsekohorten finns uppgifter om bland annat:

- folkbokföringskommun,
- kön,
- utländsk bakgrund,
- invandringsår och –månad och
- moderns och faderns utbildningsnivå.

Från Skolverkets register har uppgifter hämtats om vilka elever som

- har slutbetyg från grundskolan och därmed har fullgjort skolplikten,
- studerar i grundskolan (15 oktober 2016) och inte har fullgjort skolplikten,
- studerar i grundskolan (15 oktober 2016) och har fullgjort skolplikten,
- fullföljt gymnasieskolan med gymnasieexamen,
- fullföljt gymnasial vuxenutbildning med gymnasieexamen och
- slutfört gymnasieskolan med studiebevis.

Elever som genomför studier på

- nationella program i gymnasieskolan (15 oktober 2016),
- introduktionsprogram i gymnasieskolan (15 oktober 2016),
- kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå (HT 2016),
- kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (HT 2016) och
- kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (HT 2016).

Ungdomar som har gjort ett avbrott från ett

- nationellt program⁴⁷ i gymnasieskolan och
- introduktionsprogram⁴⁸ i gymnasieskolan.

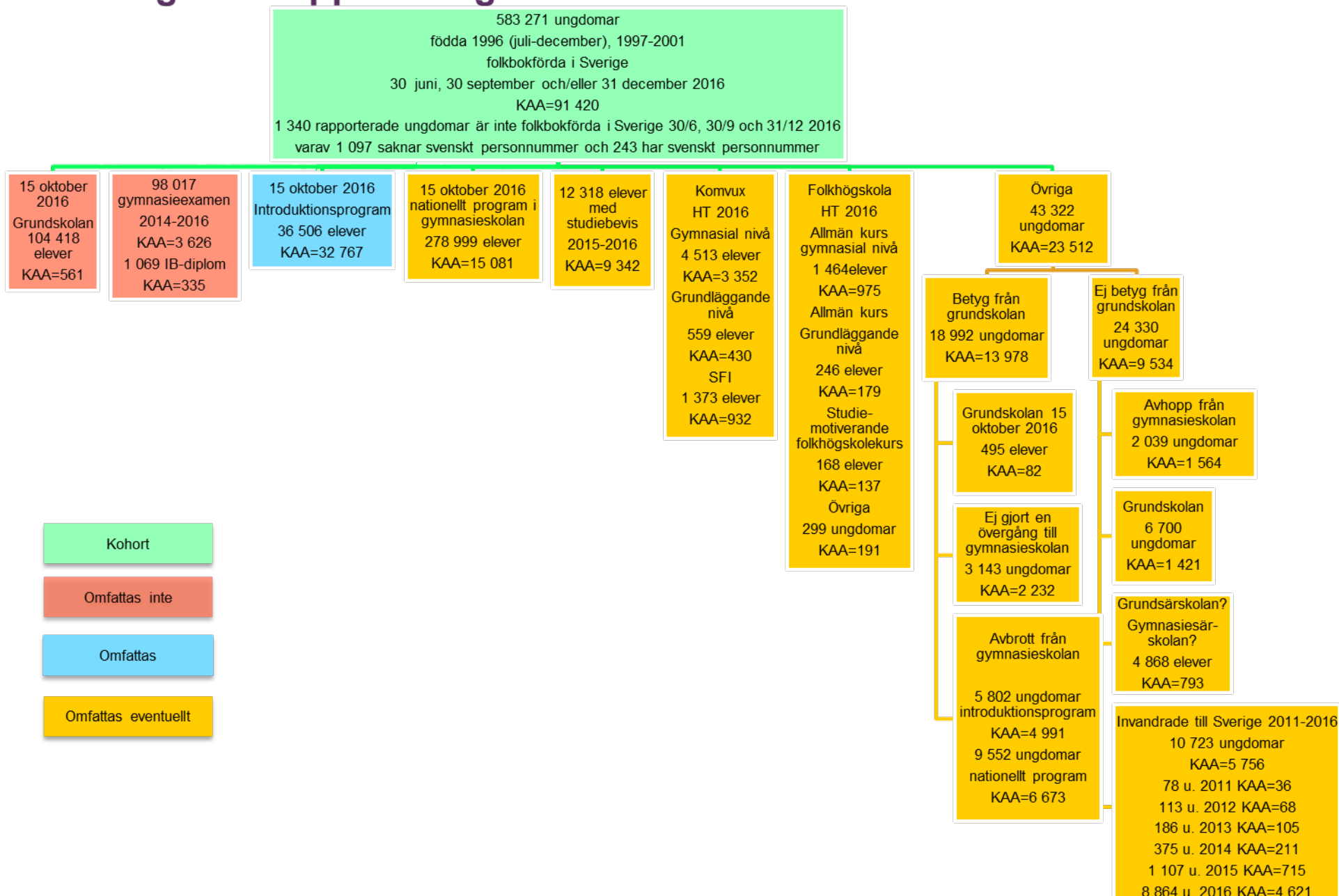
Från SCB:s register över deltagare på folkhögskola har uppgifter hämtats om vilka elever som läser:

- allmän kurs på gymnasial nivå på folkhögskola,
- allmän kurs på grundläggande nivå på folkhögskola,
- studiemotiverande folkhögskolekurs (SMF-kurs) och
- övriga kurser på folkhögskola.

⁴⁷ Ungdomarna studerade på ett nationellt program i gymnasieskolan den 15 oktober 2015 eller tidigare.

⁴⁸ Ungdomarna studerade på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan den 15 oktober 2015 eller tidigare.

Bilaga 2 - Rapportering andra halvåret 2016

Bilaga 3 - Sysselsättning efter den första åtgärden

Första åtgärd:	Sysselsättning efter åtgärden	Antal	Andel
Andra studier		315	100%
	Andra studier	156	50%
	Annan sysselsättning	17	5%
	Arbete	14	4%
	Ingen sysselsättning	18	6%
	Ny åtgärd	11	3%
	Okänd	35	11%
	Påbörjar studier på nationellt program	41	13%
	Påbörjat studier på introduktionsprogram	15	5%
	Studier inom kommunal vuxenutbildning	8	3%
Annan åtgärd		2229	100%
	Andra studier	89	4%
	Annan sysselsättning	198	9%
	Arbete	224	10%
	Ingen sysselsättning	160	7%
	Ny åtgärd	549	25%
	Okänd	782	35%
	Påbörjar studier på nationellt program	109	5%
	Påbörjat studier på introduktionsprogram	85	4%
	Studier inom kommunal vuxenutbildning	33	1%
Anställning med stöd		102	100%
	Andra studier	2	2%
	Annan sysselsättning	1	1%
	Arbete	73	72%
	Ingen sysselsättning	2	2%
	Ny åtgärd	12	12%
	Okänd	12	12%
Erbjuden tackat nej		1277	100%
	Andra studier	32	3%
	Annan sysselsättning	126	10%
	Arbete	312	24%
	Ingen sysselsättning	212	17%
	Ny åtgärd	242	19%
	Okänd	303	24%
	Påbörjar studier på nationellt program	30	2%

Första åtgärd:	Sysselsättning efter åtgärden	Antal	Andel
	Påbörjat studier på introduktionsprogram	9	1%
	Studier inom kommunal vuxenutbildning	11	1%
Fördjupad vägledning		813	100%
	Andra studier	22	3%
	Annan sysselsättning	104	13%
	Arbete	81	10%
	Ingen sysselsättning	137	17%
	Ny åtgärd	271	33%
	Okänd	126	15%
	Påbörjar studier på nationellt program	21	3%
	Påbörjat studier på introduktionsprogram	34	4%
	Studier inom kommunal vuxenutbildning	17	2%
Kombination av åtgärder		551	100%
	Andra studier	26	5%
	Annan sysselsättning	85	15%
	Arbete	82	15%
	Ingen sysselsättning	55	10%
	Ny åtgärd	158	29%
	Okänd	81	15%
	Påbörjar studier på nationellt program	19	3%
	Påbörjat studier på introduktionsprogram	32	6%
	Studier inom kommunal vuxenutbildning	13	2%
Praktik		280	100%
	Andra studier	4	1%
	Annan sysselsättning	43	15%
	Arbete	50	18%
	Ingen sysselsättning	52	19%
	Ny åtgärd	80	29%
	Okänd	16	6%
	Påbörjar studier på nationellt program	21	8%
	Påbörjat studier på introduktionsprogram	13	5%
	Studier inom kommunal vuxenutbildning	1	0%
Studie- och yrkesvägledning		1053	100%
	Andra studier	48	5%
	Annan sysselsättning	112	11%
	Arbete	152	14%
	Ingen sysselsättning	143	14%

Första åtgärd:	Sysselsättning efter åtgärden	Antal	Andel
	Ny åtgärd	252	24%
	Okänd	107	10%
	Påbörjar studier på nationellt program	63	6%
	Påbörjat studier på introduktionsprogram	95	9%
	Studier inom kommunal vuxenutbildning	81	8%
Studier inom en obligatorisk skolform		57	100%
	Andra studier	4	7%
	Annan sysselsättning	1	2%
	Ingen sysselsättning	1	2%
	Ny åtgärd	8	14%
	Okänd	17	30%
	Påbörjar studier på nationellt program	20	35%
	Påbörjat studier på introduktionsprogram	6	11%
Studier inom kommunal vuxenutbildning		410	100%
	Andra studier	50	12%
	Annan sysselsättning	16	4%
	Arbete	20	5%
	Ingen sysselsättning	20	5%
	Ny åtgärd	15	4%
	Okänd	87	21%
	Påbörjar studier på nationellt program	3	1%
	Påbörjat studier på introduktionsprogram	2	0%
	Studier inom kommunal vuxenutbildning	197	48%
Studier på introduktionsprogram		981	100%
	Andra studier	43	4%
	Annan sysselsättning	16	2%
	Arbete	14	1%
	Ingen sysselsättning	35	4%
	Ny åtgärd	38	4%
	Okänd	289	29%
	Påbörjar studier på nationellt program	74	8%
	Påbörjat studier på introduktionsprogram	460	47%
	Studier inom kommunal vuxenutbildning	12	1%